

פרק י"ב: מותו של אבי

מותו של אבי

הראשון באוניברסיטה וגם עבדתי במשרה מלאה בבית הספר בבאר שבע.

מיד עם סיום הבחינות במועד א' נסעתי עם משה והילדים לעכו ונשאיתי שם במשך חודשיים. מצאתי את אימי על סף התמוטטות. היא התקשתה לתפקד. מיד הכנסתי את הבית למסגרת והטלתי עליה תפקידים: הכנת ארוחות, טיפול בילדים, קניות בסופרמרקט וכו'. באותה תקופה קשה, השהות שלי בבית הורי הייתה חיונית מאוד לשניהם. משה הגיע בסופי השבוע ועזר לי מאוד בטיפול באבי, אותו אהב במיוחד.

את הטיפולים הכימותרפיים קיבל אבי בבית. בעקבות טיפולים אלה, מצבו הגופני הלך והידרדר. הוא איבד ממשקלו ומיעט לאכול.

במהלך החודשים יולי-אוגוסט, הייתי נוסעת איתו, מדי שבוע, לבית החולים לצורך צילומים ובדיקות דם. משבוע לשבוע הבנתי שמצבו אנוש. התייעצתי עם חיים, ידידו הטוב, ויחד החלטנו לגשת לאחד מבכירי הרופאים בתחום האונקולוגי. נסענו אליו לביקור יחד עם אבי ואבחנתו הייתה שהוא במצב סופני וימיו ספורים.

היו לאבי חברים רבים מימי שרותו הצבאי ומעבודתו רבת השנים במפעל, ובמהלך חודשי מחלתו, התעניינו רבים במצבו. את הביקורים אצלו אירגנו רק על פי רצונו. לקראת הביקור היה מתרחץ, מתגלח ומסתרק וכך, כשהוא זקוף בכורסא, היה מקבל את פני האנשים. היה מנסה בכל כוחו להראות שהכל עדיין בסדר.

באותם ימים חמים של קיץ אחרון העדיף שלא לדבר איתי על מחלתו אלא על לימודי, על המאמרים שאני קוראת ועל הסיורים הארכיאולוגיים שהשתתפתי בהם. על מחלתו לא רצה לדבר כלל. הוא הקפיד שדלת חדרו תהיה תמיד פתוחה על מנת שנוכל לשמוע אותו. וכך עברו אותם חודשי הקיץ שהפכו לכולנו מעיקים וקשים יותר ויותר...

בשבוע האחרון של חודש אוגוסט, החלטנו לאשפזו בבית חולים "כרמל" על מנת שיהיה בהשגחה צמודה. ההפניה לבית החולים הייתה כרוכה במאמצים רבים ובתשלום גבוה, אך החלטנו שאבי ראוי לטוב ביותר. לקראת נסיעתו לבית החולים ביקש ממני

באותה שנה עמוסת אירועים קשים במשפחה, חלה אבי בסרטן הריאות והכבד. המחלה התגלתה באיחור. באותה תקופה השיח הציבורי אודות המחלה היה נסתר והיא הייתה טאבו שאין מדברים עליו. זה מאוד הפריע לי והחלטתי לקרוא למחלה בשמה ולדבר עליה באופן גלוי ושקוף. לאימי היה קשה לבטא את שמה של המחלה וודאי שהתקשתה לדבר עליה. ברגע שנודע לה על האבחנה הקשה, היא נכנסה לקיפאון ולא־יבוד שליטה. מאישה מלאת חיים, הפכה לשבר כלי, איבדה כ-20 ק"ג ממשקלה ולא הייתה מסוגלת להתמודד, מנטאלית, עם הידיעה על אובדנו הקרוב של אבי. באותה תקופה, הייתי בסיום הבחינות לתואר

אות הלוחם שהוענק לאבי ע"י מדינת ישראל

קץ האב

זה אביך. זה אביך על מיטת הברזל.
את ניגשת אל חשכת פינתו.
ויראך לבלי שוב, ויחזק מברזל,
ולא נסתתרה בינתו.

אבל גם בשוכבו נטול קול ומזור,
ובקרבת אליו, צעד צעד,
עוד נדמה לו כי הוא הנקרא לעזור
ואת מבקשת הסעד.

הוא שאל לך מתוהו חוליו, מעובי
מחשכיו הוא שאל לך, מוכה עד חך
ועת באת ותגידי אבי, אבי,
ויחזק מברזל ויחיק.

זה הרגל האבות הקדמון והתם,
זו שבועה שבינו ובינך,
את זכריה, הרבה ישכח וייתם,
אבל בה תגדלי את בנך.

ותדעי כי ניטל הדבר מאביך,
והכביד המחנק, וייגע.
רק עיניו החיות על פניך הוליק,
כאילו ידו בך נגעה.

היפרדי, כי בא סוף. הוא מביט בך, עד קץ
נוצצו אישוניו החיים.
כי האב לא ימות, כי הוא אב לאין קץ,
כי שאולה ירד חיים.

גם מבעד לחולי המר, מן הבור,
מחשבתו לא תדע לה מנוחה,
זה הרגל האבות לחשב ולספור
ולדאוג דאגת המחר.

...שפתי האב אינן נעות
אך קול האב עוד ישמע.

נתן אלתרמן

הגדולה המגוננת של אבי לא הייתה עוד. מיד ריחפו סימני השאלה: מה יהיה עם אימי? האם תוכל להמשיך ולגור לבדה בעכו? או אולי תצטרף אלינו? בקור רוח ארגנו את הלוויה. הודענו למפעל. אורגנו אוטובוסים. וביום ראשון, כ' באלול, 24 באוגוסט 1979, ביום קיץ לוהט, נקבר אבי כשמאות אנשים מלווים אותו. הטקס היה דתי ולא נישאו הספדים.

משה ואני היינו שרויים באבל עמוק. התקשינו לאסוף את עצמנו על מנת לטפל בילדים ולתמוך באימי. חששנו מאוד שלא תעמוד בכך. בלוויה היא נראתה כעלה נידף ברוח. כמי שאיבדה את כל עולמה. בזמן השבעה ישבתי עם אימי וקיבלנו את המבקרים הרבים. הילדים היו אצל משפחתו של משה במושב לימן.

קשה לשבת שבעה כאשר את בת יחידה. כל ערב דאגה אימי למניין ולתפילה. הגיעו חברים ובני משפחה ומעל הכול ריחפה בנו התחושה הפנימית שלאחר האובדן הגדול, יכרסמו בנו הבדידות והגעגועים...

לצערי, במהלך החודשים האחרונים לחיי, לא שיתף אותי אבי בסיפורו האישי ובתולדות משפחתו שנספתה, אלא התעניין בהווה ובדברים של יום-יום. מי יודע מה עבר בראשו? ומה הייתה השפעתם של משככי הכאבים שקיבל? הוא הרבה לישון.

לאחר השבעה תיכננו, משה ואני, את מצבתו של אבי. השתדלנו להטביע את חותמו הצנוע והענוי, לכן לא הקמנו מצבה מנקרת עיניים, שהייתה ודאי מנוגדת לתפישת עולמו.

במהלך ה-30 הצענו לאימי לרכוש חלקת קבר משותפת אך היא סירבה וכיבדנו את רצונה. במלאות 30 למותו של אבי, הודענו לכל מקורבינו על האזכרה. להפתעתנו הגיעו מאות אנשים, יותר מאשר בלוויה. ערכנו טקס דתי כהלכתו ושם, לראשונה, הרשיתי לעצמי להזיל דמעה...

האבל על אבי מלווה אותי כל חיי. הרגשתי שכל החוסן הפנימי שלי, הביטחון הגדול והאופטימיות שליוו אותי כל חיי, נגזל ממני והעול הכבד של הטיפול באימי עובר אלי. על פי תחושתי הפנימית, היא הייתה תלוית ולא עצמאית.

לקחת אותו לספר כדי שייראה יפה בבית החולים. הביקור אצל הספר עלה לו במאמצים רבים אך הוא לא ויתר עליו.

הבאנו אותו לבית החולים, שם שאבו לו נוזלים מהריאות - מה ששיפר את הרגשתו. הוא היה במצב רוח טוב ושיבח את הטיפול בו.

בעקבות הסכם השלום, שנחתם באותה שנה עם מצרים, הוחלט על הקמת בסיסים חדשים, "רמון", "עובדה" ו"נבטים", שיהיו תחליף לבסיסים "עציון" ו"איתם" שבסיני. משה ריכז את עבודת האיפיון לתשתיות מסוקים ותעופה בשלושת הבסיסים החדשים. הפרויקט התנהל מבניין IBM בתל אביב בשיתוף מלא עם האמריקאים.

התפקיד החדש חייב אותנו לעבור מיד לאזור המרכז או לתל אביב, אך החלטנו בינינו שעל מנת לא לטלטל יותר את הילדים, נישאר בבאר שבע וכך הם יישוהו במקום מוכר וימשיכו בפעילויותיהם.

זאת גם הייתה השנה האחרונה לקראת סיום התואר שלי ולא רצינו שיהיה עלי לקטוע את לימודיי באוניברסיטה.

בשל כל השיקולים האלה, הוחלט שמשה ייסע מדי יום לעבודתו בתל אביב, והמשפחה תישאר בבאר שבע. היה עלינו לפנות את דירתנו בבסיס ובשל מצבו הקשה של אבי, מצאנו בחיפזון דירה ברחוב רמב"ם במרכז העיר. שיבצנו את הילדים בבית הספר 'באר', שהיה קרוב לביתנו ונחשב כבית ספר טוב.

באותו שבוע עמוס ומורכב, הידרדר מצבו של אבי וביום חמישי בערב הוא איבד את הכרתו.

בבוקר יום שישי הגענו בטיסה לחיפה. חיים, חברו של אבי, אסף אותנו בשדה התעופה. מיד כשהגענו לבית, הודיעה לנו אימי שעלינו להגיע במהירות לבית החולים מאחר ומצבו של אבי החמיר.

השארנו את הילדים עם אימי ונסענו מיד לבית החולים. עם הגיענו אמרו לנו שקיבל התקף לב ומצבו אנוש. כנראה ציפה לבואנו כי כעבור דקות אחדות נפח את נשמתו. כשנכנסנו לחדרו, פניו היו שלוות כאילו השלים את מנת ייסוריו בעולם והוא מצוי עתה בעולם שכולו טוב.

חזרנו הביתה ובישרנו לאימי את הבשורה המרה. האווירה הייתה כבדה. היינו שבורים ורצוצים. דמותו

הצטרפותה של אימי אל ביתנו

על כל תכולתה. לימים, מחקירה שעשינו, התברר שהיה זה בן השכנים שיצא לתרבות רעה. שוב נסענו לעכו, שלחנו את כל הספות לריפוד מחודש, וניקינו את הבית כדי שאימי תוכל לחזור לבית נקי ומסודר. בהיותנו בבאר שבע, בראשית שנות ה-70, הייתה תקופה של עלייה גדולה מרוסיה. אנחנו אימצנו את משפחת קריגר, משפחת עולים; האב פרד, פיזיקאי והאם זויה, בעלת תואר שני בגרמנית. היו להם בן ובת שהתיידדו מאוד עם ילדינו. כיצד הכרנו אותם? באחת מנסיעותי הרבות של משה מתל אביב לבאר שבע, הוא פגש באוטובוס את זויה והיא התלוננה באוזניו על היחס של הישראלים כלפי העולים החדשים. משה לקח הערה זו במלוא הרצינות ומאז הם הפכו לחלק בלתי נפרד ממשפחתנו. אימי, שידעה רוסית על בוריה, הייתה מרבה לדבר איתם, ואני, שגם הסתדרתי לא רע עם הרוסית, הייתי מלמדת את זויה עברית ותנ"ך. בשבתות משה ארגן

לאחר מותו של אבי, לא הצליחה אימי להשתקם פיזית ונפשית. לא היו בה די כוחות ותעצומות נפש כדי להמשיך לחיות לבדה בדירתה בעכו. החלטנו שעליה לחיות איתנו, וכך הגיעה אלינו לבאר שבע. הדירה בה התגוררנו הייתה קטנה מאוד ובה שני חדרי שינה בלבד. היא הסכימה לישון עם הילדים בחדרם ולהישאר איתנו. התפקיד הרשמי שלה היה לקחת את נדב לגן ולבסס את מעמדו בחברת הילדים. יום יום הייתה מנהלת שיחות עם הגננת ודואגת לבדוק אם הילד אכל, אם השתתף בפעילות בגן, האם הרביצו לו. וכן דאגה להתחבר עם הורי ילדים - כמובן רק עם אלה שנראו לה "ראויים".

ואכן, באותה שנה, נדב פרח בגן הילדים. היה לו חבר טוב והוא היה מקובל חברתית בין הילדים. כל הסבל שעבר עליו בגן בחצרים, נעלם כלא היה. כאן, בגן בבאר שבע, הפך למומחה ל"קאבובות" - קציצות בוק, ולמד להילחם על זכויותיו.

כיוון שהיה ילד רזה מאוד (עם "רגלי דחליל") דאגה אימי יום יום להכין לו מרק עגבניות עם אורז ועוד מאכלים מזינים, והייתה מאכילה אותו באמצעות סיפורים שהמציאה... וכשסיים את כל האוכל, לא היה אדם מאושר ממנה!

אימי טיפלה במסירות רבה גם באסף. היה לה קשר טוב עם שני הנכדים, היא הייתה מרבה לדבר איתם והייתה מעודכנת בכל מה שהתרחש בעולמם.

תפקיד נוסף שאימי נטלה על עצמה היה הבישול: מדי יום הכינה שניצללים, קציצות, סלט טרי ועוד. היא נהנתה מאוד לבוא איתנו לקניות בשוק, בשק"ם וב"משביר", התחברה עם החברים שלנו ואפילו ידעה את ימי ההולדת שלהם ושל ילדיהם...

במהלך שהותה אצלנו, נפרץ ביתה בעכו. הפורצים חיבלו בכל מה שהיה בדירה. מאחר שדירתה הייתה בקומה הראשונה, החלטנו להתקין לה סורגים ורב בריח. ולמרות זאת, נפרץ הבית בפעם השנייה - הפעם נכנסו הפורצים דרך המרפסת והשאירו אחריהם הרס וחורבן מוחלט - חתכו את כל ריפודי הספות, שתו את כל היינות שהיו בבית והפכו את הספרייה

סיום הלימודים באוניברסיטה, קיץ 1980

לא שמענו מהם דבר. אהבנו אותם והיינו קשורים אליהם. כל המהלך הזה נשאר מסתורי ולא מובן לנו. באותה שנה, סיימתי את לימודי באוניברסיטה. בחינות הגמר נערכו בסוף השנה. הייתי אז בשלבי הריון מתקדמים. הייתה לנו קבוצת לימוד בה השתתפו כמה מחבריי ללימודים וכך הפך סלון ביתנו לסדנה של חברותא הלומדת במשותף. אימי סייעה לי רבות באותה תקופה: הכינה לנו סנדביצים,

שתייה, קפה ודאגה שיהיה שקט בבית. במהלך שנה זו, היא הייתה נוסעת מדי פעם לעכו וכעבור זמן קצר שבה אלינו. כך נעה בציר עכו - באר שבע. תמיד הייתה לנו לעזר בתקופות העמוסות שלי ושל משה. בזכותה ילדי לא היו "ילדי מפתח" - בבית הייתה תמיד סבתא שחיכתה להם.

לאחר שעברתי בהצלחה את הבחינות הקשות במקרא ובהיסטוריה, התחלנו לחפש בית שיוכל להכיל את משפחתנו המורחבת. בינתיים אושרו למשה לימודי תעשייה וניהול באוניברסיטת באר שבע, כך שתכניתנו הייתה להמשיך ולהתגורר בעיר לפחות בשלוש השנים הבאות.

לאחר חיפושים אינטנסיביים, מצאנו וילה חדשה באזור ט', איזור מגורים חדש בעיר, קרוב ל'בית החייל' החדש ולבי"ס 'מולדת', שנחשב לבית ספר טוב ונוהל ביד רמה ע"י המנהלת אסתר.

לבסוף, שכרנו וילה ברח' יריחו, צמודה לביתם של הזוג אשר ועינת קינן, אשר מהנדס בכיר בקמ"ג וענת מורה להיסטוריה בביה"ס התיכון מקיף ד'. לזוג היו שלוש בנות: שחר, גלי ורחל.

כבר ביום הראשון, כשהגענו עם כל הארגזים והחבילות, אשר נכנס ושאל אם אנחנו זקוקים לעזרה. התקבלנו במאור פנים ובחיבוק חם ע"י כל השכנים. דובל'ה, השכן ממול, כימאי בקמ"ג ואשתו, מורה לערבית, קיבלו אותנו בשמחה ובידידות.

הבית שאליו נכנסנו היה גדול ומרווח. היו בו חמישה חדרים, שני חדרי שירותים, מטבח גדול, חדרי עבודה לי ולמשה וסלון. שני הבנים קיבלו חדר גדול והחשוב מכל; אימי זכתה בחדר משלה!

הייתה לנו שם גינה קטנה ושתלנו בה עצי שסק, המניבים עד היום פירות. זו הייתה תחושה טובה לגור בבית של ממש...

להם טיולים בכל רחבי הארץ ונתן להם הסברים מלאים על ההיסטוריה והגיאוגרפיה של המקומות. היינו עושים יחד פיקניקים באתרים השונים. לדאבוננו, לפתע הם נעלמו לאוסטרליה, ללא שום הודעה מוקדמת, והקשר עימם נותק. היינו כולנו המומים ועד היום, חרף כל מאמצינו ליצור איתם קשר,

טקס קבלת ספר תורה בבי"ס מולדת, באר שבע, 1982

נתן. החברים הפכו עבורנו כעין משפחה. משה החל את לימודיו באוניברסיטה והתמסר להם בכל מאודו. בשנה הראשונה הכיר סטודנט ממוצא רוסי בשם איציק שהפך לבן בית אצלנו. יחד הכינו פרויקט משותף והתכוונו לבחינות.

איציק היה אהוב במיוחד על אימי והיא טיפחה אותו מאוד. הוא היה שווה בביתנו במרבית שעות היום, במיוחד בתקופת הבחינות, והיא האכילה והשקתה אותו. בזכות עזרתו של משה, איציק הצליח מאוד בלימודיו. אך יום אחד קם, היגר לקנדה והתעשר שם מאוד...

באותה תקופה למדתי באוניברסיטה לקראת קבלת תעודת הוראה שתאפשר לי ללמד בתיכון. עשיתי את ההתמחות שלי בתיכון מקיף א' והתחלתי ללמד שם. כשסיימתי, בשנת 1980, נערך טקס הסיום באוניברסיטה. כיוון שסיימתי בהצטיינות, הוזמנתי ע"י ראש החוג לנאום בטקס קבלת התואר.

אימי התרגשה מאוד לקראת האירוע, הלכה איתי לקנות לי שמלה לבנה וכולנו התהדרנו לקראת הטקס. הגענו "מלוקקים" ומצוחצחים לאוניברסיטה. מאחר שהאוניברסיטה של באר שבע הייתה עדיין בחיתוליה, הטקס היה אינטימי.

לאחר הטקס הוזמנו כולם לכיבוד ושם עשיתי למשפחתי הכרות עם כמה מהמרצים הבכירים בחוגים למקרא ולהיסטוריה. אימי התלהבה במיוחד מפרופ' אברמסקי שניגש אליה, שיבח אותי בפניה והביע את רצונו שאהיה האסיסטנטית שלו. היא הייתה כל כך גאה שממש קרנה מנחת. אלא שבסופו של דבר עול הפרנסה הכריע לטובת מערכת החינוך...

אסף ונדב חברו מהר מאוד לילדי השכנים. אסף ושחר, בתם של השכנים, הנהיגו את חבורת הילדים של השכונה ונדב התחבר עם אוהד, ילד מחונן, שניהם ניגנו בפסנתר, כתבו תסריטים והיו פעילים מאוד בתחום החברתי בכיתתם.

הילדים אהבו לשחק ברחוב, בקבוצה רב-גילית, והיו מארגנים קומזיצים ופעילויות שונות. אסף למד לנגן על אקורדיון והשתתף בחוג הדרמטי של תיאטרון באר שבע לנוער. בסוף השנה הם העלו את ההצגה "הנסיך הקטן". כמו כן השתתף בחוגי ספורט והחליק על סקטים.

הייתה בבאר שבע ספרייה מצוינת והילדים הרבו להחליף בה ספרים וניצלנו גם את בריכת השחייה ב'בית החייל' שהייתה חדשה ונקייה.

במהלך שנים אלו, עברה אימי להתגורר איתנו ומיעטה לנסוע לעכו. היא עזרה לי מאוד בעבודות הבית ובמיוחד עם תבשיליה הנהדרים שהיו אהובים על כל המשפחה. היא הייתה גם אחראית על הכביסה, הלכה עם אסף לשיעורי המוזיקה ונסעה עם נדב לקבלת ספר התורה. גם במקום מגורינו החדש, הייתה אימי מעורבת בחיי בית הספר של הילדים, הגיעה לכל המסיבות והיתה גאה בתעודות שהביאו. בשבתות נהגנו להסיע אותה לערבי תרבות שהתקיימו בעיר ושם נהנתה מהרצאות, ממופעים מוזיקליים ואפילו הכירה, בקרב תושבי העיר, כמה מיוצאי דרוהוביץ'.

כיוון שהמגורים בבאר שבע הרחיקו אותנו פיזית מבני המשפחה שהתגוררו בצפון, היינו עורכים את החגים עם חברים טובים, כמו למשל משפחת בר-

כפי שאנחנו
עכשיו

כפי שהיינו
פעם

דוש

פרק י"ג: המשך חיינו

המשך חיינו

הולדתה של בתנו ורד

דויד (אבא של משה) מכונת כביסה חדשה AEG. התינוקת נקראה ורד על שם אשתו המנוחה רוזה. בינו לבין ורד נקשר קשר מיוחד שנמשך שנים רבות. נראה שגם סבא דויד, כמו משה בנו, אהב בנות...

1983 - הבית שלנו ביבנה

בשנת 1982 הוחלט על בניית שכונה צבאית חדשה ביבנה. גם אנחנו, עם מספר חברים נוספים מחיל האוויר, נרשמנו.

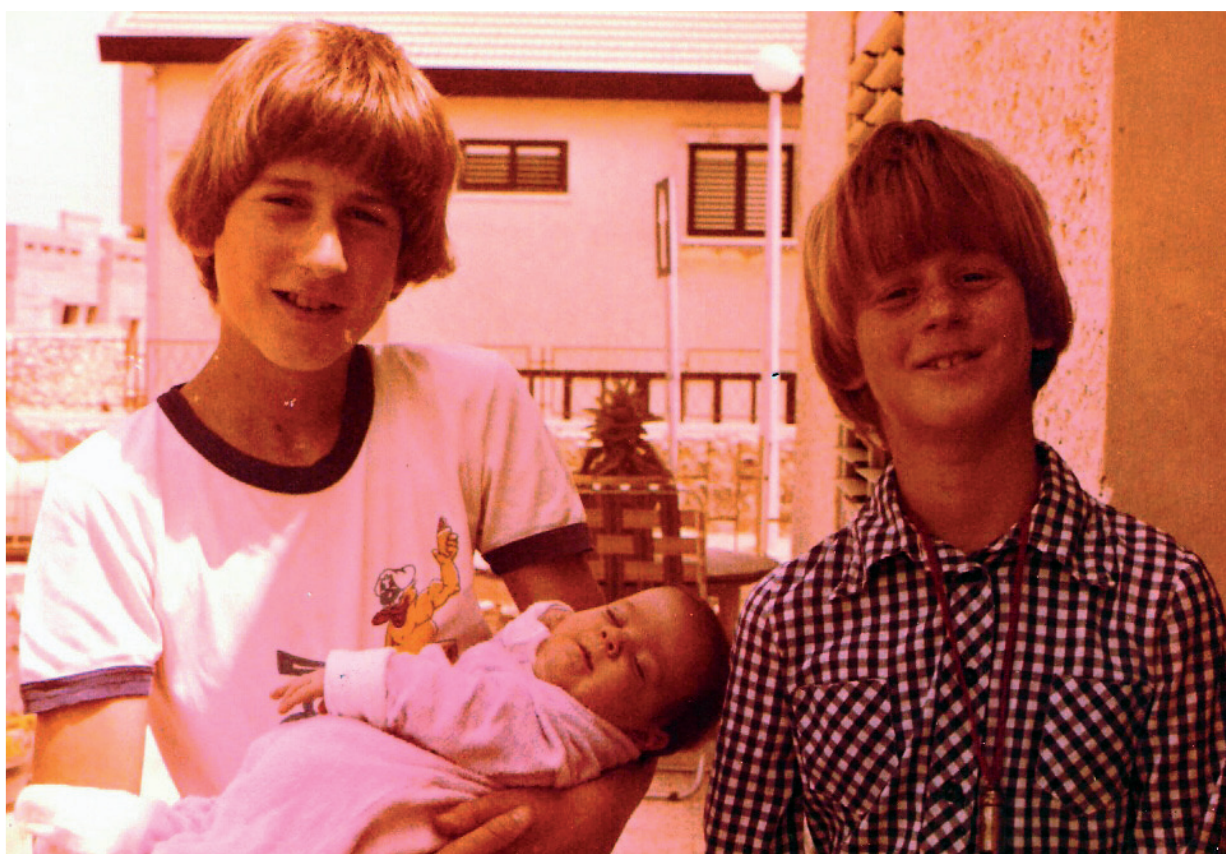
באחת מנסיעותינו לביקור משפחתי בצפון, נסענו דרך החולות במערבה של יבנה, משה עצר את הרכב הצבאי, הוריד את כולנו, הצביע על גבעות החול שמנגד ואמר לנו: "פה תקום השכונה החדשה"! היה לנו קשה לדמיין איך תראה שכונה חדשה בחולות השוממים. כיצד תאכלס בעתיד 604 משפחות עם ילדים.

והנה, מקץ שנה, באוגוסט 1983, הושלמה בניית ביתנו ועברנו לשכונה החדשה. מסביבנו היו רק חולות,

בשנת 1982 נולדה בתנו ורד. השמחה הייתה רבה. "סוף סוף" יש לנו בת במשפחה. הילדים היו נרגשים ומשה, על פי הסיפורים ששמעתי, רקד בבית החולים יחד עם איציק חברו ואמר: "סוף סוף יהיו תחתונים ורודים על החבל..."

שני הבנים טיילו בגאווה עם ורד ברחובות השכונה והציגו לכולם את התינוקת היפהפיה. חודש לאחר הולדתה של ורד, הזמנו את כל בני המשפחה מהצפון והמרכז לביתנו, פתחנו שולחן גדול וכ-50 איש הצטופפו סביבו. את המטעמים הכנו כולנו בעזרתה של העוזרת המרוקאית סולטאנה.

המשפחה מהצפון הגיעה במיניבוס, שאירגן במיוחד אריה, אחיו של משה. לכבוד האירוע קנה לנו סבא

באר שבע, חורף 1982

מגדל מים, וכמה כבישים. חלק מהשכונה עדיין לא נבנה וכל המקום נראה כאתר בנייה אחד גדול, שבו עבדו עדיין פועלים רבים.

לאחר החיים הנוחים והנעימים שהיו לנו בבאר שבע, איכות החיים הגבוהה ושלל שירותים המתאימים לחיים בורגניים, הגענו פתאום למשהו שהיה דומה להתיישבות חדשה, חסרת תשתיות ומאוכלסת באוכלוסיה דלת אמצעים והשכלה.

"הנחיתה" הראשונה הייתה קשה ומורכבת, כיוון שתוך כדי המעבר לבית ביבנה, מכרנו את דירתה של אימי בעכו והעברנו את תכולתה אלינו. שני המעברים הצמודים האלה הכבידו עלי ועל משה.

היה עלינו גם לשבץ את הילדים במסגרות חינוך חדשות. משה נרתם לפעילות במקום, היה פעיל בועדת החינוך של העיר, ויחד עם אנשי חינוך בעמותה, תכננו את הצפי לעשור הבא.

מאיר שטרית, ראש העיר הצעיר והנמרץ, קיבל את אנשי העמותה בזרועות פתוחות כיוון שרצה מאוד לקדם את המקום. אסף החל ללמוד בחטיבת הביניים ונדב החל את לימודיו בכיתה ד' של בית הספר היסודי. לגבי ורד הוחלט שעד גיל שנתיים, תטופל על ידי אימי.

בתי הספר שבהם שובצו אסף ונדב, היו הטרונגניים והכילו גם את ילדי יבנה הותיקה. אסף היה מאוכזב מבית הספר כמו גם מהקונסרבטוריון. למרות שהיה אהוב ומקובל על ילדי השכבה היה עסוק בהשוואות לבאר שבע וגילה חוסר שביעות רצון מהמעבר. הוא טען שאיבד חברים וחוגים מעניינים שאהב. במשך זמן רב חש תחושת החמצה על שעזב את כל מה שהיה לו בבאר שבע.

נדב, לעומתו, השתלב מיד בכיתה החדשה, רכש לו חברים טובים והיה מרוצה. חבל שנאלץ לוותר על החינוך המוזיקלי שלו.

מאחר ומערכת החינוך העל יסודית ביבנה הייתה חלשה, העדפתי ללמד בתיכון "דה שליט" ברחובות, תיכון ותיק, מקצועי ואליטיסטי. התקבלתי בסבר פנים יפות ובמהרה השתלבתי בצוות המורים, אלא שהנסיעות היום-יומיות לבית הספר הקשו עלי מאוד. משה המשיך בתפקידו כמפקד בנושאי רכש במחנה צריפין, ובערבים המשיך לשמש כאיש צוות אוויר